

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

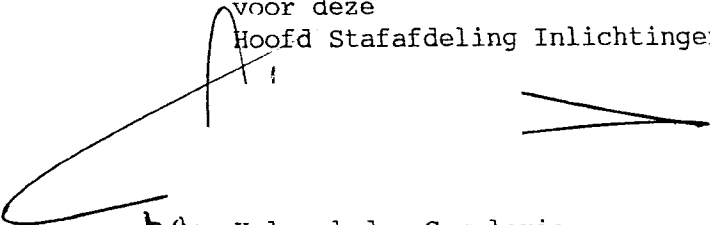
-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/3508	16 juli 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

b.a. Kolonel der Cavalerie

Bijlagen   Bezoekadres
één   Kalvermarkt 28
                     's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/3508, d.d. 16 juli 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓
t.a.v. AMAD

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
15/91

(Afgesloten 161400A JULI 1991)

Federale autoriteiten

Vandaag zou topperleg hebben moeten plaatsvinden tussen de vertegenwoordigers van de Joegoslavische republieken in het federale presidium, de presidenten van de zes deelstaten en vermoedelijk ook het noedkabinet van federaal premier Markovic over de verdere invulling van de vorige week gesloten overeenkomst van Brioni. De presidiumleden uit het orthodox-communistische "Servische blok" (naast Servië de aan Servië ondergeschikte provincies Kosovo en Vojvodina en het zich traditioneel sterk op Servië oriënterende Montenegro) hebben te kennen gegeven dit overleg niet te zullen bijwonen. Het presidium heeft hierdoor geen quorum en kan derhalve geen beslissingen nemen. Overigens dient hierbij vermeld te worden dat het Sloveense presidiumlid Drnovsek, die sinds half mei de vergaderingen boycotte, zich ditmaal wel bereid had getoond de vergadering bij te wonen.

Er werd geen gedetailleerde reden aangevoerd voor de Servische houding. Het is denkbaar dat Servië tot de conclusie is gekomen dat overleg over de verhouding tussen de deelstaten in de huidige omstandigheden zinloos is en dat de eenheid van Joegoslavië slechts gewapenderhand, door een militaire actie tegen Kroatië en Slovenië, in stand gehouden kan worden. Het is ook niet uitgesloten dat de Servische leiding niet langer gelooft in het behoud van die eenheid en zich in het vervolg slechts zal richten op de vestiging van een (overwegend) Servische staat. In beide gevallen is het vrijwel uitgesloten dat de tegenstellingen in Joegoslavië door middel van onderhandelingen zullen kunnen worden opgelost.

Dat de (pro-)Servische factie een toenemende mate van geweld voorziet, blijkt uit een uitspraak van een vertegenwoordiger van de Serviërs in het Kroatische parlement, dat "de JNA harder dan ooit zal optreden" ter bescherming van de Serviërs. Dit lijkt ook bevestigd te worden door de Montenegrijnse vice-voorzitter van het federale presidium Kostic. Deze stelde gisteren dat de gespannen situatie in Joegoslavië een grotere inzet van de JNA zou vereisen en dat het leger zeker niet zal worden teruggetrokken in de kazernes. Het is niet duidelijk in hoeverre Kostic hiermee sprak namens de legerleiding. Zijn opmerking vormt evenwel een aanwijzing dat de JNA zich niet langer zal houden aan de akkoorden van Brioni, waarbij onder meer een dergelijke terugtrekking werd geëist.

Kroatië

De situatie in Kroatië blijft gespannen. De afgelopen dagen is het opnieuw gekomen tot een treffen tussen eenheden van de JNA en de Kroatische (para-)militaire organisaties, toen deze een aantal door nationalistisch-Servische Chetniks aangevallen Kroatische dorpen wilden heroveren. De gebeurtenissen lijken aan te geven dat Kroatische beweringen, dat de JNA in feite de Serviërs steunt door hen te bewapenen en het optreden van de Kroatische autoriteiten tegen hen te verhinderen, in ieder geval gedeeltelijk juist zijn. Ook het feit dat de Chetniks in toenemende mate lijken te beschikken over zware wapens, doet vermoeden dat zij steun ontvangen van de kant van het leger.

De Servische regering heeft gisteren een officiële oproep aan de JNA gedaan om de Servische minderheid te beschermen tegen wat werd genoemd het "fascistische Kroatische bewind". Gelet op de uitspraak van Kostic, de meest hooggeplaatste vertegenwoordiger van het "Servische blok" op federaal niveau, is het niet ondenkbaar dat de JNA hiertoe in toenemende mate bereid zal zijn en daardoor in de nabije toekomst openlijk gemene zaak zal gaan maken met de (pro-)Servische zijde. Een legitimatie hiervoor zou de JNA-top kunnen ontleenen aan de ultimata van het federale presidium, die onder meer de ontwapening van alle paramilitaire organisaties in Joegoslavië eisten. Hierbij dient echter te worden aangetekend dat bij een letterlijke interpretatie van deze akkoorden ook de Chetniks en andere Servische organisaties zouden moeten worden ontwapend.

Ook onder de Kroaten lijkt de extreem-nationalistische stroming aan invloed te winnen, wellicht mede als gevolg van het door de Kroaten als pro-Servisch ervaren optreden van de JNA. Er zijn aanwijzingen dat het (Kroatische) hoofd van politie van de stad Osijek, die vorige week vermoord werd toen hij pogingen deed een vergelijk met de Serviërs te treffen, gedood is door Kroaten die zich tegen onderhandelingen met de minderheid verzetten. Indien deze trend zich voortzet, lijkt de kans dat de tegenstellingen in Kroatië op vreedzame wijze worden opgelost verder verkleind.

Kosovo

De situatie in de Servische provincie Kosovo blijft gespannen als gevolg van de repressie van de Albanese meerderheid door de Servische autoriteiten. Deze spanning is recent verder opgelopen toen bekend werd gemaakt dat het aantal studenten aan de universiteit van Pristina, een Albanees cultureel bolwerk, aanzienlijk werd gereduceerd. Bovendien zou een bovenproportioneel aantal plaatsen worden gereserveerd voor Servischtalige studenten. Dit alles vormt een provocatie van de Albanese. Er zijn nu sterke aanwijzingen dat de Servische ordetroepen in Kosovo worden versterkt en dat Servische en federale organen de laatste tijd Albanese reservisten hebben opgeroepen met het doel ze buiten de provincie te stationeren. De militaire betrouwbaarheid van deze reservisten is als gevolg van de Servische politiek gering. Het oogmerk van de bovengenoemde maatregelen is klaarblijkelijk voorzover mogelijk de weerbare Albanese uit Kosovo te verwijderen. Dit alles geeft aan dat ook in Kosovo een heropleving van het plaatselijke etnische conflict tot de mogelijkheden behoort.

Evenals de Hongaarse minderheid in Servië heeft de Albanese oppositie in Kosovo zich tot dusverre terughoudend opgesteld om de Servische autoriteiten niet onnodig te provoceren en geen voorwendsel tot ingrijpen te bieden. De ontevredenheid in Kosovo is echter sterk gegroeid en de wens tot omvorming van Kosovo tot een eigen republiek wordt steeds sterker verwoord. Zeker indien de Servische autoriteiten hun onderdrukking van de Albanese zullen opvoeren, hetgeen waarschijnlijk is, moet erop gerekend worden dat de roep tot aansluiting van Kosovo bij Albanië eveneens sterker zal worden. De voorzichtige democratisering die daar momenteel plaatsvindt zou hiertoe een aanvullende impuls kunnen geven. De regering van Albanië heeft zich voortdurend ingezet voor de verbetering van het lot van de Albanese in Joegoslavië en zegt te streven naar de eenheid van het Albanese volk.

Volgens een nog onbevestigd bericht zou recent een aantal JNA-inlichtingen-officieren zijn overgebracht naar commandocentra in Montenegro, niet ver van de grens met Albanië. Het is niet duidelijk welke betekenis hieraan dient te worden toegekend, maar het moet niet uitgesloten worden geacht dat de betreffende stap verband houdt met het feit dat de Albanese strijdkrachten aan de grens met Joegoslavië onlangs versterkt zijn.

Macedonië

Macedonië probeert zich in de interne tegenstellingen in Joegoslavië op de vlakke te houden. Macedonische functionarissen hebben echter herhaaldelijk de vrees uitgesproken voor Servische repressie, indien hun republiek na een eventuele afscheiding van Slovenië en Kroatië vrijwel alleen zou achterblijven in een door Servië gedomineerd staatsverband. Daarom is in de Macedonische pers de mogelijkheid geopperd dat ook Macedonië zich op korte termijn onafhankelijk zou verklaren.

In opleidingscentra van de Macedonische territoriale verdediging (TO) zou momenteel sprake zijn van geïntensiveerde activiteiten. Ook zijn er meldingen dat de Macedonische TO zou worden versterkt en dat nationalistische vrijwilligersformaties zouden worden gevormd. Er zouden op enige schaal wapens zijn aangeschaft in het buitenland, met name in Albanië. Hoewel de berichten niet geheel eenduidig zijn, moet het niet uitgesloten worden geacht dat de bovengenoemde stappen een voorbereiding vormen voor een daadwerkelijke onafhankelijkheidsverklaring van Macedonië.

Montenegro

De regering van Montenegro heeft onlangs verklaard dat er geen Montenegrijnse soldaten zullen worden ingezet tegen Slovenië en Kroatië. Deze verklaring is in zoverre verrassend dat Montenegro zich in politiek opzicht een trouw bondgenoot betoont van Servië. De bewering moet echter waarschijnlijk vooral worden gezien als een geruststelling in de richting van ouders van dienstplichtigen. Het is in het licht van de politieke opstelling van Montenegro en gezien de relatief belangrijke bijdrage van Montenegro aan de samenstelling van de JNA (hoewel deze met name het beroepspersoneel betreft), onwaarschijnlijk dat de republiek haar belofte zal nakomen.

De Sovjet Unie

De Sovjet Unie heeft zich de afgelopen weken reeds gekeerd tegen veranderingen in de buiten- (én) binnenlandse grenzen van Joegoslavië. Hieruit blijkt dat de Sovjet Unie het onafhankelijkheidsstreven van Slovenië en Kroatië verwerpt, maar ook kritiek heeft op Servische pogingen om een etnisch-Servische staat te vestigen. Kort nadien gaf de Sovjet Unie uiting aan de vrees dat de ontwikkelingen in Joegoslavië ook negatieve gevolgen zouden kunnen hebben voor de eigen binnenlandse situatie. Gisteren waarschuwde de Sovjet regering de buurlanden van Joegoslavië om niet aan te sturen op het uiteenvallen van het land in de hoop daar zelf voordeel uit te putten. Dit alles toont aan dat de Sovjet Unie zeer bezorgd is over de mogelijke ontwikkelingen met betrekking tot Joegoslavië en de mogelijke invloed daarvan op de Sovjet republieken.

Conclusie/voorzicht

Nu besprekingen tussen de Joegoslavische republieken omtrent de verdere invulling van de akkoorden van Brioni onmogelijk lijken, is het bijna uitgesloten dat de tegenstellingen in Joegoslavië nog door middel van overleg zijn op te lossen. De tegenstellingen in Kroatië lijken steeds verder te escaleren. Het is denkbaar dat de JNA in Kroatië steeds duidelijker partij zal kiezen voor de Servische zijde. Ook in andere delen van Joegoslavië moet op een toename van de spanning worden gerekend, met name in Kosovo waar een intensivering van de Servische repressie waarschijnlijk is. Het is niet uitgesloten dat ook Macedonië zich op korte termijn onafhankelijk zal verklaren, waardoor de desintegratie van Joegoslavië nog zal worden versneld.